

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं

इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री किशोर सिलवाल
राजस्व सदस्य श्री जीवन कुमार घिमिरे
लेखा सदस्य श्री डम्बर बहादुर कार्की
फैसला

२०७५।०७६ सालको निर्णय नं. ६९

पुनरावेदन नं. - ०७३-RB-०२७५

मुद्दा:- मूल्य अभिवृद्धिकर (२०६७/०६८) ।

लुम्बिनी चिनी उद्योग प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०२१३३४६६) को तर्फबाट
अख्तियार प्राप्त वर्ष ५० को ज्ञान प्रसाद रेग्मी..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : अनुपस्थित

प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : शाखा अधिकृत श्री नगेन्द्र लम्साल

अविलम्बित नजीर: *

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी: प्रमुख कर अधिकृत श्री शंकर प्रसाद खरेल

शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:- २०७२।०४।२४

प्रशासकिय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री चुडामणि शर्मा

निर्णय मिति: २०७३/३/२०

पुनरावेदक कम्पनीका हकमा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुबाट मूल्य अभिवृद्धि कर र जरिवाना, थप दस्तुर एवं ब्याज समेत दाखिला गर्नुपर्ने गरी भएको आदेश उपर आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट कार्यालयको निर्णयलाई नै सदर गर्ने गरी भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(४) बमोजिम पुनरावेदक कम्पनीको यस न्यायाधिकरण समक्ष पुनरावेदन पत्र परी सुनुवाइका लागि आज यस इजलासमा पेश हुन आएकोमा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ :-

तथ्य खण्ड

१. चिनी उत्पादन गरी विक्री वितरण गर्ने करदाता श्री लुम्बिनी चिनी उद्योगको पूर्ण कर लेखा परीक्षण सम्पन्न भई पेश भएको प्रतिवेदनको आधारमा मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० बमोजिम कर निर्धारण गरी मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(१) बमोजिम आर्थिक वर्ष २०६७।०६८ को लागि कर, जरिवाना थप दस्तुर र व्याज समेत गरी रु. ३०,७५,७०६।-को प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश मिति २०७२।४।११ मा जारी भएको देखिन्छ ।
२. मिति २०७२।४।११ मा करदाताको नाममा जारी गरिएको प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेशमा कर निर्धारण गर्नुपर्ने आधार र कारण समेत खुलाई जारी गरिएको उक्त आदेशमा परिवर्तन गर्नुपर्ने कुनै ठोस सबुत प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५(पन्ध्र) दिन भित्र पेश गर्न भनी जानकारी गराइएकोमा करदाताले उक्त कर निर्धारण आदेश मिति २०७२।४।१३ मा सूचना बुझी लिएको देखिन्छ ।
३. करदाताले मिति २०७२।४।१३ मा बुझी लिएको सूचनाको जवाफ मिति २०७२।४।२४ मा पेश गरेको पाइयो ।
४. रु.५० लाख भन्दा बढीको निर्माण कार्य मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट गरेकोमा मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरेको सम्बन्धमा करदाताले दिएको जवाफमा उक्त भवन चिनी उद्योगको लागि हो व्यवसायिक प्रयोजनको लागि होइन

भन्ने भनाई रहेको देखियो । करदाताले यस आ.व.मा रु. १,९९,९४,७४०।६४ भवन निर्माण थप गरेकोमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसार व्यवसायिक प्रयोजनको लागि निर्माण गरिने ५० लाख रु. भन्दा बढीको भवन निर्माण दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गरिएको भएतापनि यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोले यस आ.व. मा पूजीकृत गरिएको मध्ये रु. १६,१४,५१७।५८ मूल्य अभिवृद्धि कर नभएको बीजकबाट निर्माण गरेकोले उक्त मूल्य अभिवृद्धि कर बीजक नभएको खरिदको मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८ को उपदफा ३ तथा विभागीय परिपत्रानुसार १३ प्रतिशतले हुने कर रु. २,०९,८८७। - को मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० अनुसार कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा २९ बमोजिम २५ प्रतिशतले रु. ५२,४७२। - जरिवाना तथा ऐनको दफा १९(२) बमोजिम थप दस्तुर र दफा २६ बमोजिम व्याज असुल गर्न मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ को दफा २९(३) बमोजिम अन्तिम कर निर्धारण आदेश जारी गर्नु पर्ने ठहर्छ । तसर्थ, मिति २०७२।४।१३ मा जारी भएको प्रारम्भिक कर निर्धारण बमोजिम नै मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को दफा २९(३) बमोजिम अन्तिम कर निर्धारण आदेश जारी गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनबाट मिति २०७२/०४/२४ मा खडा भएको निर्णय पर्चा ।

५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनले मिति २०७२/४/२४ मा जारी गरेको आ.व. २०६७/०६८ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी लुम्बिनी चिनी उद्योग प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७२/६/१८ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।

६. आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०७०।७।३ को परिपत्रमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) को कार्यान्वयन प्रयोजनका लागि भवन, अपार्टमेन्ट, सपिङ्ग कम्प्लेक्स लगायत सडक, पुल, विद्युत उत्पादन गृह, रङ्गशाला आदि प्रकृतिका सम्पत्ति जुन स्थानान्तरण गर्न सकिदैन त्यस्ता सबै सम्पत्तिलाई समावेश गर्नु पर्छ भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ । यसरी मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) को स्पष्टिकरण खण्डमा भएको व्यवस्थाबाट स्व-उपयोगका लागि निर्माण गरी स्थायी सम्पतिको रूपमा लेखाङ्कन गरी आय आर्जनमा उपयोग गर्ने सम्पत्ति सबै व्यवसायिक प्रयोजनको सम्पत्ति हो भन्ने कुरा स्पष्ट हुन्छ

। यसरी कानूनले नै परिभाषित गरेको अवस्थामा सो कुरालाई नजर अन्दाज गरी स्थायी सम्पतिका रूपमा लेखाङ्कन गरिएको सम्पत्ति समेत व्यवसायिक प्रयोजनको सम्पत्ति होइन भन्ने निवेदकको जिकिरसँग सहमत हुन सक्ने अवस्था नदेखिएकोले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) मा भएको व्यवस्था अनुसार नै कार्यालयले कर निर्धारण गरेको देखिँदा करदाताको जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भन्ने व्यहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७३/०३/२० मा भएको निर्णय ।

७. उद्योगले आफ्नो प्रयोजनको भवन निर्माणमा लगाएको वास्तविक खर्चहरूलाई रजिष्टर्ड गरी सकेको अवस्था तथा सो खर्चहरू मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भए र नभएका पार्टीहरू सँग भएको भएतापनि मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएका पार्टीहरूसँग कारोबार गर्न मिल्ने नै रहेको परिप्रेक्ष तथा ऐनको दफा ८(३) लागू नहुने भएकोले र आन्तरिक राजस्व विभागले जारी गरेको परिपत्र पूर्वका निर्माण कार्यका अवधिका लागि गर्न नमिल्ने भएकोले सो मूल्य अभिवृद्धि कर, जरिवाना, थप दस्तुर तथा व्याज नलगाउन प्रा.लि.को अनुरोध छ । तसर्थ, यो निर्णय बदरभागी छ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७३/६/१४ मा यस न्यायाधिकरण समक्ष पुनरावेदन पत्र दर्ता भएको ।
८. यसमा मुलुकी ऐन, अ.वं. २०२ नं. बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणको मिति २०७३/१२/११/६ मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. आज सुनुवाइका लागि यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक कम्पनीका तर्फबाट पटक पटक पुकारा गर्दा समेत विद्वान अधिवक्ताको उपस्थित हुन सकेन । प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाण्डौका विद्वान शाखा अधिकृत श्री नगेन्द्र लम्सालले करदाताको तर्फबाट कर निर्धारण गर्नुपर्ने कुनै पनि ठोस प्रमाण पेश नभएको हुँदा कार्यालयको निर्णय मनासिव नै रहेकोले सदर हुनुपर्छ भनी वहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।
१०. पुनरावेदक कम्पनीको पुनरावेदनमा लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवै तर्फका विद्वान कानून व्यवसायीहरूबाट प्रस्तुत वहस बुँदाहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणहरूको अध्ययन गरी इन्साफ तर्फ बिचार गर्दा प्रस्तुत मुद्दाका सन्दर्भमा मुख्यतः देहाय अनुसार हुने देखियो ।

११. प्रत्यर्थी कार्यालयले Building Capitilazed गरेको रकम मध्ये समूह (क) अन्तर्गत सम्पत्ति थप गरेकोमा सोको निर्माण कार्य गराउँदा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) र मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६(ख) को व्यवस्था परिपालन नगरिएको हुँदा मूल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानी भए जति रकम घटाई हुन आउने जम्मा रु. १६,१४,५१७।५८ को निर्माण गर्दा भुक्तानी गरेको अवधि र मूल्यमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २०(१)(ख) बमोजिम १३ प्रतिशतले हुने मूल्य अभिवृद्धि कर रु. २,०९,८८७।- लगाई सोही आधारमा जरिवाना थप दस्तुर र व्याज लगाउने गरी भएको निर्णय त्रुटिपूर्ण रहेको छ भन्ने पुनरावेदन जिकिरका सम्बन्धमा हेर्दा: मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) मा व्यवस्था भए बमोजिम भवन वा अपार्टमेन्ट वा सपिङ्ग कम्प्लेक्स वा अन्य संरचना मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गरिएको भएता पनि दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्ने भन्ने व्यवस्था रहेको छ । यस दफामा भएको व्यवस्था अनुसार कर दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व यस्तो संरचनाको स्वामित्ववालाको भएकोमा कुनै विवाद छैन तर यस्तो कर कुन अवधिमा दाखिला गर्ने भन्ने ऐन वा नियमावलीमा व्यवस्था गरेको देखिँदैन । यसले गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसारको कर करदाताले आफ्नो सुविधा अनुसारको समयमा दाखिला गर्न पाउने देखिन्छ । सबै प्रकृतिका मूल्य अभिवृद्धि कर दाखिला गर्ने समयावधि तोकिएको भएता पनि उक्त समयमा मू.अ.कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसारको मूल्य अभिवृद्धि कर कहिले दाखिला गर्ने भन्ने समयावधि तोकिएको देखिँदैन । मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ को दफा ८(३) को व्यवस्थालाई व्याख्या र स्पष्ट गरी तथा कर दाखिला गर्ने समयावधि तोकिएको मिति २०७०।७।३ मा आन्तरिक राजस्व विभागबाट परिपत्र जारी भएको देखिन्छ । सो परिपत्रलाई विभागको वेबसाइटमा राखिएको व्यहोराको सूचना मिति २०७३।१०।२१ को गोरखापत्र दैनिकमा प्रकाशन गरिएको देखिन्छ । कानूनतः दाखिला गर्नुपर्ने अवधि नै नतोकिएको अवस्थामा कर दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएता पनि जरिवाना वा व्याज वा थप दस्तुर गणना गर्न कानूनत नमिल्ने हुन्छ । यसै सम्बन्धमा मूल्य अभिवृद्धि कर प्रशासन गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागबाट अन्तिम पटक मिति २०७०।७।३ मा दफा ८(३) मा भएको व्यवस्थालाई व्याख्या गरी सो अनुसार दाखिला गर्नुपर्ने मूल्य अभिवृद्धि कर दाखिला गर्नुपर्ने अवधि तोकिएको देखिन्छ ।
१२. पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा आफ्नो लागि भनी भवन निर्माण गरेको भवनको वास्तविक खर्चलाई रजिष्टर्ड गरी सकेको र सो भवन निर्माण गर्दा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका वा नभएका जो सुकैबाट निर्माण भएको भएपनि मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने कानूनी व्यवस्था विपरित अभिवृद्धि कर लाग्ने होइन भनी पुनरावेदनमा जिकिर लिएको देखिन्छ । मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) मा रहेको कानूनी व्यवस्था हेर्दा कुनै एक संरचनाको निर्माण लागत पचास लाख रुपैया भन्दा बढी हुन पर्ने भन्ने नभई पचास लाख

भन्दा बढीको ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम व्यवसायिक प्रयोजनमा स्थायी संरचना निर्माण गर्दा पनि मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गराएको भएता पनि त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिँदा पुनरावेदकको मूल्य अभिवृद्धि कर नलाग्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन ।

१३. मूल्य अभिवृद्धिकर निर्धारणका सम्बन्धमा मूल्य अभिवृद्धिकर ऐन, २०५२ को दफा १९(२) र २६(१) बमोजिम करदाताले बुझाउनु पर्ने कर रकम म्यादभित्र दाखिला नगरेको अवस्थामा मात्र थप दस्तुर र व्याज लाग्ने व्यवस्था भएको, दफा ८(३) बमोजिम मूल्य अभिवृद्धिकर दाखिला गर्ने सम्बन्धमा मूल्य अभिवृद्धिकर ऐन र नियमावलीमा कुनै अवधि नतोकिएकोले दफा ८(३) को कार्यान्वयनको सम्बन्धमा मिति २०७०।७।३ मा आन्तरिक राजस्व विभागबाट जारी परिपत्र आन्तरिक प्रकृतिको मात्र भएको, सो परिपत्र आन्तरिक प्रकृतिको मात्र भएको कुरा स्वयं आन्तरिक राजस्व विभागले उक्त परिपत्रलाई आफ्नो Website मा राखिएको कुरा मिति २०७३।१०।२१ को गोरखापत्रमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरेकोबाट प्रमाणित भइरहेको र यस्ता विषयमा मूल्य अभिवृद्धिकर ऐन, २०५२ को दफा ३२ ख (२) बमोजिम आफ्नो Website मा वा राष्ट्रिय स्तरको पत्रपत्रिकामा प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था भएको सन्दर्भमा गोरखापत्रमा प्रकाशित सूचनाले उक्त परिपत्रले तोकेको अवधिलाई आधार बनाई गोरखापत्रमा सूचना प्रकाशित हुनुभन्दा अगाडिको अवधिको पनि जरिवाना, थप दस्तुर र व्याज लगाएको हदसम्म ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरको निर्णय मिलेको नदेखिँदा सो हदसम्म उल्टी हुने ठहर्छ ।
१४. अतः माथी विवेचित आधारमा स्थायी लेखा नं. ३०२१३३४६६ भएका पुनरावेदक करदाता लुम्बिनी चिनी उद्योग प्रा.लि.को आ.व. २०६७/०६८ को मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणका सम्बन्धमा शुरू ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवनको मिति २०७२।०४।२४ को निर्णय र आन्तरिक राजस्व विभागबाट उक्त निर्णयलाई सदर गर्ने गरी मिति २०७३।३।२० मा भएको निर्णयमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसार भवन लगायत स्थायी संरचना निर्माणको लागी मूल्य अभिवृद्धि कर दाखिला गर्ने अवधि नतोकिएको अवस्थामा जरिवाना, थप दस्तुर र व्याज लगाएको हदसम्मको निर्णय मिलेको नदेखिँदा सो हदसम्म केही उल्टी हुने ठहर्छ । अरूमा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरू तपसिल बमोजिम गर्नु ।

तपसिल

१५. माथी ठहर खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम पुनरावेदक करदाता लुम्बिनी चिनी उद्योग प्रा.लि.को आ.व. २०६७/०६८ को मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारणका सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयले मिति २०७२।०४।२४ मा गरेको निर्णय र आन्तरिक राजस्व विभागबाट उक्त निर्णयलाई सदर गर्ने गरी मिति २०७३।३।२० मा भएको निर्णयमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अनुसार भवन लगायत स्थायी संरचना निर्माणको लागी मूल्य अभिवृद्धि कर दाखिला गर्ने अवधि नतोकिएको अवस्थामा जरिवाना, थप दस्तुर र व्याज लगाएको हदसम्मको निर्णय मिलेको नदेखिंदा सो हदसम्म केही उल्टी हुने ठहर्नाई फैसला भएकोले सो जरिवाना थप दस्तुर र व्याजको हदसम्म पुनरावेदक करदाताले दाखिल गरेको धरौटी रकमबाट हिसाव गरी फिर्ता दिनु वा अर्को कर अवधिको तिर्नुपर्ने कर रकममा मिलान गरिदिनु भनी शुरु कार्यालयमा लेखि पठाउनु ।
१६. फैसलाको प्रतिलिपी सहितको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई दिनु ।
१७. सरोकारवाला पक्ष नक्कल माग गर्न आए नियमानुसार लाग्ने दस्तुर लिई नक्कल दिनु ।
१८. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति अपलोड गरी यस मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

डम्बरबहादुर कार्की
(लेखा सदस्य)

उक्त रायमा हाम्रो सहमति छ ।

जीवन कुमार घिमिरे
(राजस्व सदस्य)

किशोर सिलवाल
(अध्यक्ष)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: श्री सीता अधिकारी

कम्प्युटर टाइप: श्री प्रदिप तिवारी

इतिसम्बत २०७५ साल फागुन १३ गतेरोज २ शुभम.....